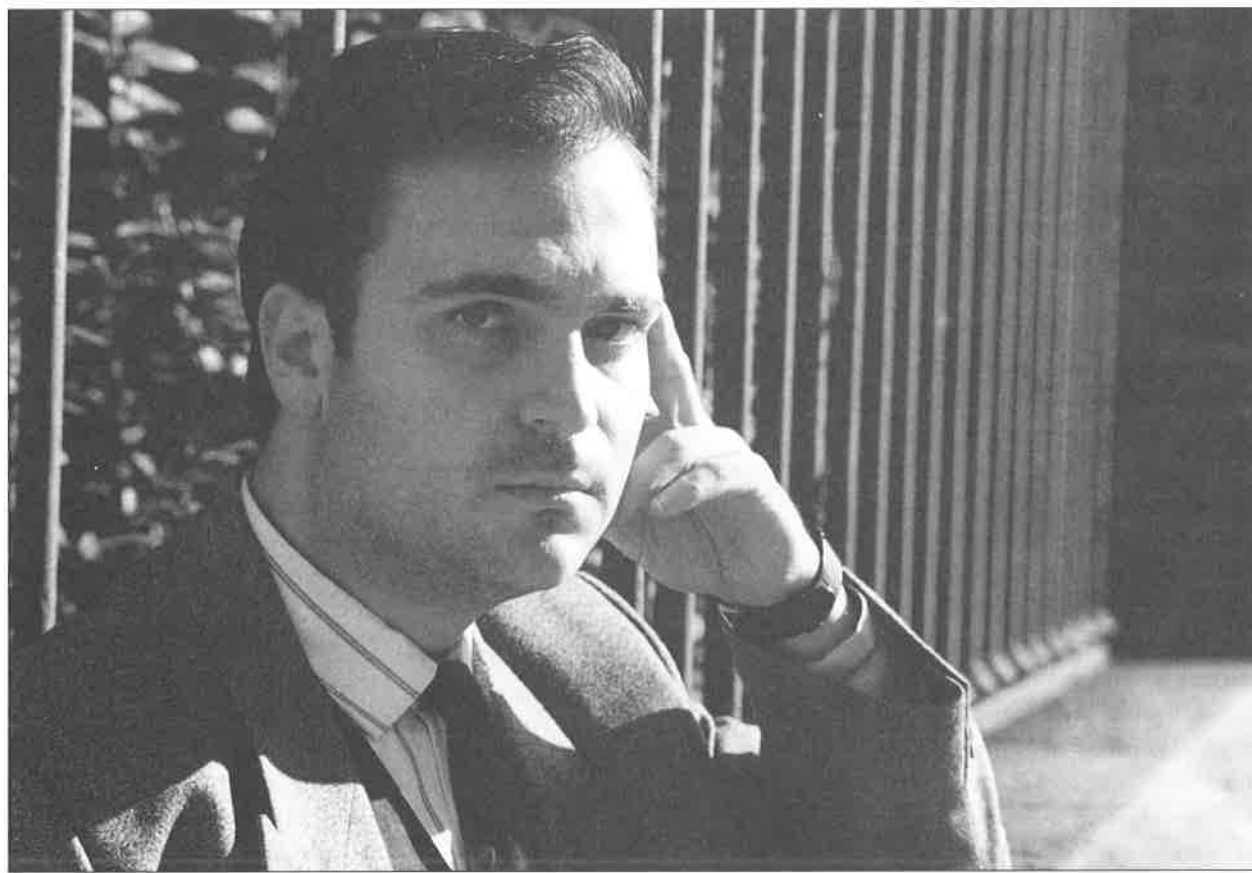

JORDI MATA: UN VAMPIR(ÒLEG) DE L'ESCRITURA

HELENA VALLS

A PRIMER COP D'ULL ENGANYA. AL SEGON, TAMBÉ. ELEGANT, QUE NO ENCARCARAT; MELANGIÓS, QUE NO SEVER. TÉ UNA MIRADA QUE COMBINA GEL I FOC I ELS GESTOS DE CANSAMENT DE L'HOMME QUE S'EXIGEIX MOLT A ELL MATEIX I QUE HA DE FER MOLTES COSES EN POC TEMPS. BARCELONÍ AMB VOCACIÓ UNIVERSAL, HA ARRIBAT ALS 28 ANYS AMB UN CARÀCTER RAUXOSAMENT ASSENYAT (O ASSENYADAMENT ARRAUXAT) I AMB UNA OBRA QUE CONNECTA AMB UNS TEMES, CLÀSSICS I MODERNS, QUE SÓN HISTÒRIA DE LA LITERATURA I DE LA VIDA.

—Tres novel·les publicades i una quarta per Sant Jordi, llibres col·lectius i més de trenta premis en el teu currículum; ets llicenciat en Història, treballes a la Generalitat, col·labores amb l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana...¿Dorms algun cop?

—No gaire. Però tot és acostumar-se.

—¿T'han dit moltes vegades que encara ets molt jove per haver fet tot el que has fet?

—És una creu que porto amb resignació. Els joves, pel sol fet de ser-ho, encara som uns impertinents per a segons qui. Jo vaig ser un nen precoç per a unes coses i proçac per a unes altres, circumstàncies que van afavorir que, de petit, les mestresses del mercat de Sant Antoni em volguessin de gendre.

—El de la joventut és un mite modern, però lligat a un tema molt vell, el del temps, que apareix al llarg de tota la teva obra. ¿T'amoïna tot el referent al temps?

—L'atmosfèric, no gens (somriu lleument). L'altre, el cronològic, crec que amoïna tothom d'una o d'una altra manera. Hi ha l'estereotip de prendre el temps, entès com a període vital, com si fos una cursa al final de la qual hi ha una meta anomenada Mort, que és el no-res, i aquest pensament fa que cerquem durant el trajecte de la cursa alguna Cosa que justifiqui haver de córrer-la, allò que popularment s'anomena el sentit de la vida, una aspiració que, suposo, es redueix a percebre la sensació de quedar satisfet d'un mateix quan ja ets a punt de ser enterrat.

—Però els teus personatges es rebel·len contra el temps i

3

en conseqüència contra la Mort. La teva última novel·la, *El comprador*, n'és un exemple molt clar.

—L'home s'ha de rebel·lar constantment contra el que sigui, contra ell mateix si cal, per tal de no admetre que ha arribat als seus límits. La humanitat no vol perdre la capacitat de somiar ni condemnar al record les aventures que van propiciar descobrir nous espais en el món i en les idees. Però tot en aquesta vida té un preu i res no és d'un sol color, per això l'Engelbert Vazza, el protagonista d'*El comprador*, paga una penyora molt forta a canvi de capgirar un ordre natural que, ara com ara, la voluntat humana no pot modificar. Tota revolució té la seva teoria, la seva pràctica, els seus herois i les seves víctimes

—¿Vazza és una víctima, aleshores, de la seva pròpia rebel·lió?

—Sí, perquè acaba sent presoner d'una contradicció irresoluble, presoner del que val gaudir d'un privilegi extraordinari, com ho són tots aquells personatges que he volgut condensar en Vazza. Faust vol adquirir saviesa i joventut, però a canvi s'ha de vendre l'ànima; Dràcula viu eternament, a condició que no ho faci de dia; Erik, el fantasma de l'òpera, és un artista de gran talent, però no pot mostrar el seu art ni mostrar-se ell al món; els científics com Frankenstein, Moreau o Jekyll són persones que no saben controlar les seves troballes, aprenents de bruixot; sobre el jueu errant, no calen comentaris... Vazza és un personatge que

he creat a partir d'uns paràmetres que propicien catalogar-lo com a monstre, i com a bon monstre ha de fer sotraguejar les concepcions més sòlides, les veritats més indiscutibles segons la moral dominant. Aquesta és la feina dels rebels, qüestionar, cosa que no farà algú tan conformista com Massimo, l'altre protagonista d'*El comprador*. Rebel·lar-se és demostrar que tens criteri, que tens el coratge de fugir de la vulgaritat quotidiana. I si et derroten no tot haurà estat inútil, perquè hauràs fet possible el dubte, hauràs obligat a reflexionar, a mirar l'existència amb criteris diversos. Hauràs deixat una porta oberta perquè allà on vas fallar pugui triomfar un altre en un futur.

—Però l'eix fonamental de les teves novel·les és l'antiheroï, els éssers que no pretenen molestar, que van trampejant...

—La majoria silenciosa que es mira el melic, sí. Ara bé, a aquesta gent de vida tan apacible els poso, per a o per be, en una situació compromesa que els fa trencar amb la seva estimada rutina. De sobte, es veuen forçats a fer el que no han fet mai, a lluitar, a treure el millor i el pitjor d'ells mateixos per tal de sobreviure. I encara que tornin a recuperar l'equilibri anterior al problema ni la seva vida ni la seva visió de les coses seran com abans. S'adonen de la seva mesquinesa, del seu fracàs.

4

—¿Què uneix *L'espòs infernal* i *Amors maleïts amb El comprador*, i què els separa?

—Això han de dir-ho els especialistes, no jo. Sóc conscient que mantinc una fidelitat a uns temes i a unes intencions, fins i tot a una mena de personatges. Des de sempre, he volgut fugir dels afanys classificadors d'aquells que no poden viure sense penjar etiquetes, i per això cap de les meves novel·les pertany a un gènere concret. He intentat reflectir trossos de vida mitjançant una visió simbòlica, al·legòrica, i un tros de vida és un camp immens on es barregen trames policíacques, històriques, romàntiques, psicològiques, terrorífiques i eròtiques. Aspiro a una totalitat; és una dèria que em ve de la meva devoció per Wagner i el seu desig de crear «l'obra d'art total». A mi m'agradaria assolir quelcom similar en la novel·la. Tanmateix, i tornant a allò que et deia, si s'entesten a adjectivar-me l'obra, es pot entendre que la tractin de semireal o semifantàstica —que no s'ha de confondre amb el realisme màgic— o que enllestixin la controvèrsia dient que tot es basa en la intriga..., que és com no definir res. La intriga, la vivim a diari, no sabem què ens succeirà una hora després d'haver-nos llevat, o d'aquí a cinc minuts.

—Hi havia un protagonisme de la droga a *Amors maleïts*, d'aspectes del sexe a *L'espòs infernal* i a *El comprador* destaca un marc urbà que llinda amb la pobresa. ¿Tens un motiu per a descriure algunes fronteres marginals de la

societat, ara que les qüestions socials no semblen molt presents en la literatura actual, especialment entre els joves autors?

—Si jo vull retratar un tot, no puc deixar la societat al marge. Si parlo d'un desordre, l'ordre atacat ha de ser present; cal el contrast. El nostre entorn és ple de conflictes i, entre altres, a *L'espòs infernal* parlo del matrimoni, a *El comprador* de l'individu i de la seva capacitat o incapacitat per a relacionar-se i, si busquem un rerefons social més complet, a *Amors maleïts* tracto de les tibantors dins de la família i de la hipocresia que comporta el poder, hipocresia que ve de lluny,

com vull exemplificar amb el cas de la història del segle XVII que hi ha en el llibre. Però per no sé quina raó, d'*Amors maleïts* ha quedat la idea que parlo molt de la droga, i això no és veritat. El de la droga és un detall important en l'argument, però no primordial. Ara bé, que consti que no uso aquests anomenats aspectes marginals de la societat perquè el relat sigui més intens o més sinistre, sinó perquè formen part de la realitat; existeixen, hi són, i jo parlo d'ells des d'una òptica com més desapassionada possible.

—El que sí que has anat modificant és el tractament de l'erotisme. Cru a *L'espòs infernal*, gairebé inexistent a *El comprador*.

Rebel·lar-se és demostrar
que tens criteri, que tens
el coratge de fugir
de la vulgaritat quotidiana

—L'erotisme és present a *El comprador*, però sublimat. En les meves anteriors novel·les hi havia una relació de parella més o menys estable que permetia la lògica inclusió del factor sexe de forma ben natural, encara que amb una patent càrrega d'amenaça. A *El comprador*, la parella convencional és substituïda per una relació mòrbida entre Vazza i Massimo. L'admiració d'aquest per aquell pot llegir-se de diverses maneres, però en un origen em vaig basar en la fascinació que els vampirs, perquè el Vazza és una mena de vampir, exerceixen en les seves víctimes. Polidori, el creador del vampir literari, ja ens el presenta com un seductor a principis del vuit-cents.

—Precisament, abans has esmentat Faust i d'altres referents per l'estil. ¿Has volgut apropar-te a Faust amb aquest llibre, reelaborar el mite?

—Em costa respondre amb un sí o amb un no pelat, a això. Certament, hi ha elements faustics en la novel·la, elements que també hi eren a *Amors maleïts*. Faust és un gran rebel, algú que desafia poders terribles, i Vazza, en la seva vessant vampírica, es rebel·la contra la tirania d'una ficció, el temps, per cercar la immortalitat. Vazza, com Faust, també és un home de ciència, un home que vol conèixer, que signa pactes, que es transforma i es rejuveneix. Sí, potser

La intriga la vivim a diari, no sabem què ens succeirà una hora després d'haver-nos llevat, o d'aquí a cinc minuts

he escrit una variant de Faust, complementada amb altres idees, o potser he fet un homenatge al, per a mi, personatge més gran que ha sortit de la imaginació humana.

—Malgrat que detestes les classificacions, ¿acceptaries que diguessin que *El comprador* és una novel·la filosòfica?

—Té un substrat filosòfic important, com qualsevol obra que vulgui transmetre una idea, però, repeteixo, també és novel·la històrica, novel·la d'altres gèneres...

—¿Per què escullis Nàpols i les èpoques de Mussolini, la postguerra mundial i el final dels setanta per a

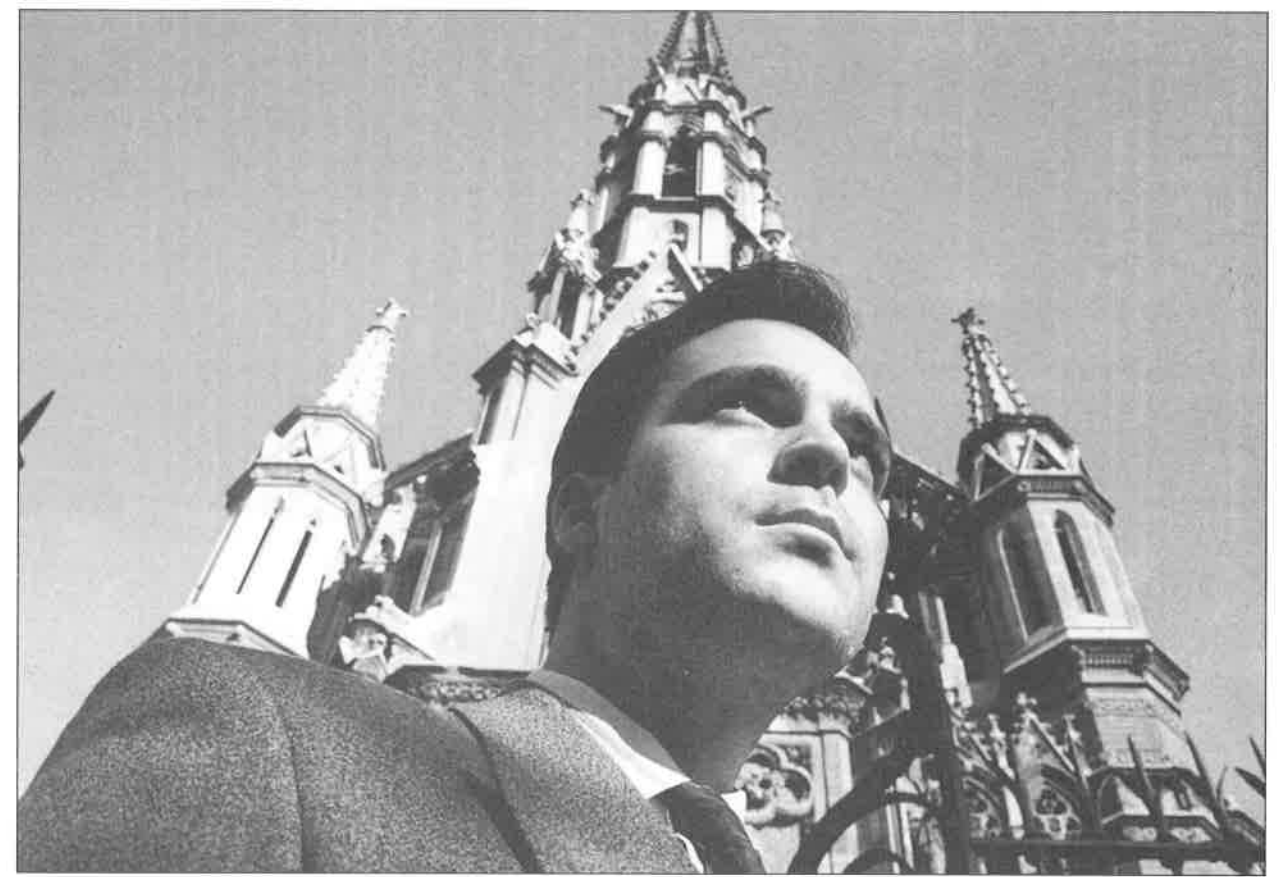
narrar aquesta història?

—Perquè Nàpols i aquestes èpoques encaixaven perfectament amb l'argument que volia desenvolupar. Nàpols és un personatge més de la novel·la, amb una cultura que combina l'alegre amb el fúnebre, un lloc amb una ànima molt especial.

—Et deuen haver lloat tota la feina de documentació...

—¡D'alguna cosa m'havia de servir la carrera!

—*Cirurgia a l'espòs infernal, psicologia a Amors maleïts, mesmerisme a El comprador. ¿Lligues l'atracció pel cantó fosc amb la presència de la ciència, amb les seves mancances o excessos?*

—No necessàriament, El que passa és que la ciència ha agafat el paper que abans tenia la religió, i cap de les dues és infal·lible i per tant són criticables. Però la ciència té uns avantatges sobre la religió: no té problemes per a revisar els seus dogmes i la seva voluntat és de progrés. Aquest cas és dolent perquè, si s'utilitza malament o es juga amb coses encara desconegudes, els efectes poden resultar devastadors.

—Llegint els teus llibres, s'adverteix que ets un melòman...

—I *El comprador* funciona amb un ritme i en un escenari gairebé operístics. De vegades, em sembla que les paraules no arriben a descriure del tot la sensació que desitjo i la inclusió de la música, amb el seu poder suggeridor i penetrant, em resulta molt eficaç. Si no hagués estat escriptor, m'hauria agradat ser director d'orquestra. Potser, quan sigui gran...

—Mira, això em permet fer-te la pregunta tòpica. ¿Què hi

En un origen em vaig basar en la fascinació que els vampirs exercien en les seves víctimes

ha de viscut per tu que hagi plasmat en la teva obra?

—Anècdotes i prou, Meves i d'altra gent.

—No empires el recurs autobiogràfic, com no ho fa cap membre de la generació dels 80...

—Ai, si us plau, no parlem d'això de les generacions. És tan artificial...

—Doncs mirem cap endavant. Per Sant Jordi, et publiquen *El capvespre de l'heroi*, la novel·la finalista del Ciutat d'Alzira. ¿Ens pots avançar alguna cosa?

—M'estimo més no fer cap avançament. Hi ha coses que han d'existir primer per poder parlar-ne després.

—¿Com el teu últim llibre?

—Sí, o com els vampirs psíquics de les característiques de Vazza. Però aquesta és una altra història.

FOTOGRAFIES: ROBERT RAMOS